

Справа “Гріко проти Словаччини” (Hrico v. Slovakia)

У рішенні, ухваленому 20 липня 2004 року у справі “Гріко проти Словаччини”, Суд постановив, що:

- було порушення ст. 10 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 1250 євро у відшкодування матеріальної шкоди, 1000 євро як компенсацію моральної шкоди і 780 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник п. Андрей Гріко є громадянином Словаччини, народився 1949 року і проживає у місті Кошице (Словаччина). У час подій, про які йдеться у справі, він працював видавцем і головним редактором щотижневого журналу “Ефект доміно” (далі – тижневик).

Протягом 1994-1995 років у щотижневику було опубліковано три статті стосовно позову п. Душана Слободника – міністра, який згодом став членом парламенту, – проти письменника п. Любомира Фельдека. Підставою цього позову було те, що п. Фельдек зробив заяву про фашистське минуле п. Слободника.

У одній зі статей під назвою “У Словаччині панує абсолютний правовий хаос” містилося інтерв’ю з юридичним представником п. Фельдека, колишнім головою Конституційного суду Словаччини. Юридичний представник висловив міркування про те, що п. Ш., головуєчий суддя у справі п. Фельдека, яка розглядалась у Верховному суді Словаччини, дійшов кінцевого висновку задовго до того, як було постановлено рішення у справі. Він також зазначав про те, що п. Ш. входив до виборчого списку Християнського соціального союзу – політичної партії, яка дотримувалася особливого погляду на історичні події, про які писав п. Фельдек. Інша стаття містила критичні міркування стосовно “рішення судді Ш.”, називаючи це рішення “правовим фарсом”, а також у ній викладались міркування щодо можливих наслідків розгляду справи у Європейському суді з прав людини.

У вересні 1995 року суддя Ш. звернувся з позовом до суду проти заявника, посилаючись на ст. 11 Цивільного кодексу Словаччини. Він стверджував, що опубліковані у тижневику статті зашкодили його репутації у громадському та професійному житті, а також його авторитету як судді Верховного суду Словаччини.

У судовому рішенні, ухваленому 11 березня 1999 року, позовні вимоги судді Ш. були задоволені. У цьому рішенні зазначалося, зокрема, що висловлювання, використані у відповідних статтях тижневіка, були спрямовані на образу, приниження й дискредитацію судді. А відтак, заявника (відповідача у тій судовій справі) було зобов’язано сплатити судді Ш. 50 000 словацьких крон (майже 1125 євро) як компенсацію моральної шкоди, заподіяної останньому.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що було порушено його право на свободу вираження поглядів, передбачене ст. 10 Конвенції.

Суд передусім відзначив, що зі згаданих інтерв’ю та статті випливало те, що суддя Ш. був кандидатом від партії, яка чітко виявила свою толерантність до участі державних посадовців у подіях, які відбувались у Словаччині протягом 1939-1945 років. Ця позиція партії була загальновідомою. У зазначених інтерв’ю й статті також недвозначно натякалося на те, що суддя, який публічно виявив свій намір займатися політикою, повинен був вчинити самовідвід у справі про дифамацію щодо колишнього міністра. Суд особливо наголосив на тому, що у рішенні національного суду (регіонального суду м. Кошице), який розглянув справу за позовом судді Ш., було сформульоване цінне міркування про те, що суддя, який не вчинив самовідвід у справі, що стосувалася політичних питань, свідомо наражався на можливу критику з боку громадськості.

Суд взяв до уваги той аргумент, що висловлювання, вжиті у статті (наприклад, таке, як “юридичний фарс”), були різкими. Суд звернув увагу також і на те, що у статті йшлося про відповідальність лише самого судді Ш. за ухвалення відповідного рішення, у той час як насправді це рішення було ухвалено судом у складі трьох суддів.

Втім, Суд далі вказав, що межі допустимої критики щодо судді, який долучається до політичної діяльності, мають бути ширшими. Суд зазначив, що ст. 10 Конвенції захищає не лише погляди, які є образливими чи які шокують, але також і такі, котрі містять певні перебільшення.

Оцінивши тексти згаданих інтерв'ю й статті загалом, Суд дійшов висновку, що викладені у них міркування не були спрямовані на образу, приниження чи дискредитацію особи, якої вони стосувалися. Суд також відзначив, що справа, яка коментувалася у згаданих інтерв'ю й статті (та у розгляді якої суддя Л. взяв участь), була предметом загального інтересу і щодо неї вже велися громадські дебати.

З огляду на такі аргументи, Суд дійшов висновку, що втручання у право заявника на свободу вираження поглядів не було виправданим. Суд зауважив, що відносно невелика сума, яку заявник повинен був сплатити як компенсацію моральної шкоди потерпілому за рішенням національного суду, не могла вплинути на судовий висновок. Отож, Суд постановив, що мало місце порушення ст. 10 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.